

Moja Mała Ojczyzna – Pomorze

1. **Imię i nazwisko autora:** Zdzisława Głowienka.
2. **Nazwa szkoły:** Szkoła Podstawowa nr 14 im. ks. Grzegorza Piramowicza w Gdańsku.
3. **Etap edukacyjny:** edukacja wczesnoszkolna.
4. **Przedmiot/rodzaj zajęć:** zajęcia interdyscyplinarne (edukacja polonistyczna, przyrodnicza, matematyczna, plastyczna, społeczna).
5. **Temat zajęć:** Moja Mała Ojczyzna – Pomorze.
6. **Adresat zajęć:** klasa II.
7. **Cel ogólny (główny):** Świadome kształtowanie przynależności społecznej do regionu pomorskiego oraz

rozwijanie postawy poszanowania przyrody w swojej małej ojczyźnie.

8. Cele operacyjne (szczegółowe):

Uczeń:

- zna podstawowe informacje o Pomorzu i Morzu Bałtyckim,
- samodzielnie poszukuje i gromadzi informacje o swoim regionie z zastosowaniem TIK,
- poznaje morskie dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze i gospodarcze Pomorza,
- rozpoznaje stroje ludowe Kaszubów,
- zna walory odżywcze bałtyckich ryb,
- zna wybrane gatunki pomorskiej fauny i flory,
- dokonuje podziału nowych wyrazów na sylaby, głoski i litery,
- poprawnie pisze nazwy wybranych ptaków w języku polskim i angielskim,
- czyta płynnie, ze zrozumieniem teksty o bursztynie i porcie w Gdyni,
- utrwała poznane zasady ortograficzne,
- starannie, kształtnie pisze z zachowaniem zasad kaligrafii,
- rozpoznaje rzeczowniki i przymiotniki,
- sprawnie rozwiązuje krzyżówkę i zagadki,
- biegle dodaje i odejmuje w zakresie 20 z przekroczeniem progu dziesiętkowego,
- rozpoznaje kierunki świata na mapie,
- wskazuje Pomorze oraz największe miasta nadmorskie na mapie Polski,
- śpiewa „Kaszubski alfabet”,
- wykonuje pracę plastyczną „Moja mała ojczyzna”,
- składa z papieru łódkę techniką orgiami,
- koduje – tworzy układ, który naśladuje ruch łodzi na morzu (z wykorzystaniem iPada, aplikacji Sam Space i klocków SAM LABS (zestaw robotyki),
- dba o rośliny, które posadziliśmy w ogródku szkolnym.

Podczas zajęć rozwijane były kompetencje kluczowe:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych (angielskim),
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

9. Metody i techniki pracy dydaktycznej:

- podająca: rozmowa, wyjaśnienie,
- oglądowa: pokaz,
- praktycznego działania: tworzenie mapy, kodowanie,
- elementy dramy,
- poszukująca: praca z tekstem i mapą, obserwacja przyrody,

- integracji sensorycznej,
- techniki aktywizujące: burza mózgów, metoda TPR (Total Physical Response).

10. Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zbiorowa.

11. Środki dydaktyczne:

- ilustracje pomorskiej fauny i flory, zdjęcia z wycieczek z kl. I,
- iPad dla każdego dziecka,
- klocki SAM LABS – zestaw do kodowania,
- kolorowy papier, pastele olejne,
- mapa fizyczna Polski, mapa polityczna Europy, kontur mapy Polski z foliogramem dla każdego ucznia,
- znaki zakazu i „uśmiechu”,
- kserokopie tekstów i wierszy do czytania,
- karty pracy do pisania z kalką kreślarską,
- płyta z piosenką „Morze, nasze morze”,
- karty pracy z zadaniami,
- słowniki synonimów,
- komputer i rzutnik.

Uwaga: Wszystkie załączniki wymienione w scenariuszu do pobrania na stronie:

Opis przebiegu zajęć

Część wstępna:

1. Powitanie – rytmiczne wymawianie „Dzień dobry dzieci”, „Dzień dobry pani” – do wymyślonych przez siebie melodii (nauczyciel bawi się z dziećmi).

2. Poszukiwanie przez chętne dziecko w klasie kapsuły przyszłości (kolorowa tuba, w której znajduje się temat zajęć).

Nauczyciel (N) – W kapsule przyszłości znajdziecie informację, o czym będziecie się uczyły w najbliższej przyszłości, czyli dzisiaj. Zrób 2 kroki do przodu, 2 kroki w prawo, 1 krok w prawo, 6 kroków do przodu, 4 kroki w lewo, itd. (aż dziecko znajdzie skrytkę, w której nauczyciel ukrył kapsułę przyszłości). Wszystkie dzieci klaszczą rytmicznie i liczą głośno kolejne kroki.

3. Wykonanie zadania, które znajdowało się w kapsule przyszłości. Wykonanie obliczeń (dodawanie i odejmowanie w zakresie 20 z przekroczeniem progu dziesiętkowego), ułożenie wyników rosnąco, rytmiczne odczytanie sylab z wyklaskiwaniem znajdujących się na odwrocie kartoników, które utworzą temat lekcji.

NA –	SZA	MA –	ŁA	OJ –	CZY –	ZNA
18 – 9 =	7 + 4 =	19 - 6 =	7 + 7 =	8 + 7 =	19 - 2 =	9 + 9 =

N – Czym jest dla was mała Ojczyzna?

Dziecko (D) – Mała Ojczyzna to jest miejsce, z którym jesteśmy związani.

D – To jest miejsce, w którym mieszkamy.

N – Jak nazywa się miejsce, w którym mieszkacie?

D – Mieszkamy w Gdańsku.

N – Czym jest Gdańsk?

D – Gdańsk jest naszym miastem.

N – W której części Polski znajduje się Gdańsk?

D – Gdańsk leży na północy Polski.

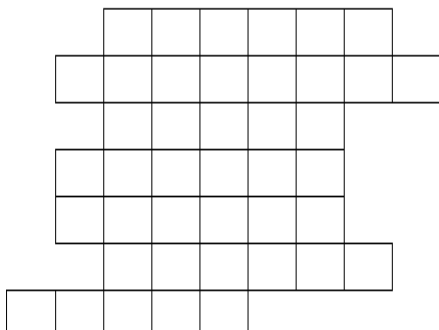
N – Wskażcie na mapie Polski Gdańsk.

4. Rozwiązanie krzyżówki z hasłem: Pomorze.

N – Rozwiążcie samodzielnie krzyżówkę (załącznik nr 1), a dowiecie się, że nasza mała Ojczyzna to nie tylko miasto, w którym mieszkamy.

1. Kierunek świata, który na mapie znajduje się u góry. (północ)

2. Kierunek świata, który znajduje się na dole mapy. (południe)
3. Bałtyk to ... (morze)
4. Nasza ojczyzna to ... (Polska)
5. Druga stolica Polski to ... (Kraków)
6. Kierunek świata, który znajduje się po lewej stronie mapy to ... (zachód)
7. Wisła to ... (rzeka)

Sprawdzenie poprawności rozwiązania krzyżówki. Wspólne, głośne odczytanie zapisanych wyrazów, odczytanie hasła, omówienie ciekawostek ortograficznych we wszystkich wyrazach.

Wskazanie zasad ortograficznych w wyrazach: morze – morski, zachód – zachodni, Kraków – końcówka –ów.

Nauczyciele często używają pojęcia „trudności ortograficzne”, co nie jest wskazane, bo dzieci odbierają to negatywnie. Z góry zakładają, że dany materiał ortograficzny jest trudny i nie da się z łatwością go opanować. Zaznaczamy „ó” czerwonym kolorem, „rz” na zielono, „ż” niebieskim kolorem.

N – Wskażcie w krzyżówce wyrazy z ciekawostkami ortograficznymi, wartymi zapamiętania. Podajcie zasady ortograficzne.

5. Samodzielne wyszukiwanie i głośne czytanie informacji o Pomorzu w encyklopediach (wspólne, głośne powtórzenie alfabetu) i za pomocą wyszukiwarki Google (korzystanie z iPadów).

W mojej szkole każdy uczeń otrzymał iPad. Trzymamy je w klasach w specjalnej szafie ładującej tablety i nasi uczniowie w każdej chwili mogą z nich korzystać na lekcjach. Każdy iPad przyporządkowany jest do konkretnego dziecka.

Mimo możliwości korzystania z iPadów i Internetu nigdy nie zapominam o tradycyjnych słownikach i encyklopediach w formie papierowej. Na półkach mojej klasy zgromadziłam w ciągu wielu lat, z pomocą rodziców moich uczniów, pokaźną biblioteczkę z encyklopediami i różnymi słownikami.

6. Rozmowa na temat położenia geograficznego i dziedzictwa kulturowego Pomorza, przypomnienie i utrwalenie wiadomości z klasy pierwszej o Kaszubach.

N – Czego dowiedzieliście się o Pomorzu?

D – Jest to region Polski.

D – Jest to kraina leżąca nad morzem.

N – Od czego pochodzi nazwa *Pomorze*?

D – Nazwa *Pomorze* pochodzi od morza, bo ten region leży blisko morza.

N – Nad jakim morzem leży Pomorze?

D – Pomorze leży nad Morzem Bałtyckim.

N – Kto pamięta z pierwszej klasy jak mówimy Morze Bałtyckie po angielsku?

D – Baltic Sea.

N – W której części Polski leży Pomorze?

D – Na północy Polski.

N – Skąd to wiesz?

D – Pomorze to teren leżący nad morzem, a polskie morze znajduje się na północy.

N – Jak inaczej nazywamy Morze Bałtyckie?

D – Bałtyk

N – Wskażcie na mapie Polski Morze Bałtyckie i Pomorze (*mapa Polski zawsze wisi w klasie, codziennie z niej korzystamy i powtarzamy kierunki świata*).

Nauczyciel pokazuje dzieciom dokładnie odkąd dokąd rozciąga się polska część Pomorza (Pomorze Zachodnie i Pomorze Gdańskie).

N – Teraz wskażcie na mapie Gdańsk.

N – Co zauważyliście, dzieci?

D – Gdańsk leży na Pomorzu.

N – Dlatego możemy powiedzieć, że Pomorze to też nasza mała ojczyzna.

N – Jak nazywają się ludzie, którzy mieszkają na Pomorzu i posiadają własny język? Uczyliśmy się o nich w pierwszej klasie i śpiewaliśmy ich popularną pieśń.

D – To są Kaszubi.

N – Wskażcie na zdjęciach kaszubskie stroje.

N – Co oznaczają kolory na kaszubskich haftach i wycinankach? (nauczyciel podpowiada, gdy dzieci zapomniły).

żółty – łany zbóż na polach,

chabrowy – jeziora kaszubskie,

niebieski – niebo nad Kaszubami,

granatowy – głębia morza,

czerwony – krew, którą Kaszubi przelali walcząc w obronie ojczyzny,

czarny – kaszubska ziemia na polu.

7. Tworzenie własnej mapy Polski – rozmieszczenie i zapisanie na konturowej mapie Polski nazw: Pomorze, Morze Bałtyckie (i po angielsku Baltic Sea), Gdańsk, północ, południe, wschód, zachód. Najpierw dzieci przykładają foliogram z mapą Polski, na którym są zapisane te nazwy (załącznik nr 4 i nr 5), potem zapisują.

Foliogramy zrobiłam ze sztywnych koszulek biurowych, można też zrobić z kalki kreślarskiej. Duże ilości kalki kreślarskiej otrzymałam od rodzica, który jest geodetą i wykorzystuje je w swojej pracy.

8. Przerwa śródlekcyjna – śpiew i ilustracja ruchowa w pozycji stojącej pieśni „Kaszubski alfabet” (załącznik nr 2) – wersja kaszubska. Dzieci znają piosenkę z pierwszej klasy.

9. Ćwiczenia w „pisanii” bezśladowym: palcem w powietrzu, na blacie ławki wyrazów: Pomorze, pomorskie, Kaszuby, kaszubski, Bałtyk.

Ćwiczenia w kształtnym pisaniu na foliogramie – pisanie wyżej wymienionych wyrazów bez liniatury przez kalkę kreślarską (załącznik nr 3).

10. Staranne zapisanie tematu lekcji i wspólne ułożenie notatki – zapisanie na tablicy i w zeszytach:

Lekcja; data

Temat: Moja mała ojczyzna – Pomorze.

Pomorze to region na północy Polski.

Położone jest nad Morzem Bałtyckim.

Gdańsk leży na Pomorzu.

Pomorze – pomorskie

Mieszkamy w województwie pomorskim.

Co? – Pomorze (rzeczownik)

Jakie? – pomorskie (przymiotnik)

województwo – wojewoda

Może jutro pójdę na spacer nad morze.

morze – morski

może – mogę

pójdę – poszedł

Zaznaczenie kolorowymi cienkopisami ciekawostek ortograficznych wartych zapamiętania.

Omówienie zasad ortograficznych – „ó” i „rz” wymienne, „ó” niewymienne, „ż” wymienne, pisownia nazw geograficznych wielką literą, rozpoznawanie rzeczowników i przymiotników (*realizuję autorski program nauczania „Umysły przyszłości”, na podstawie którego rzeczowniki i przymiotniki wprowadzam w klasie pierwszej, w drugim semestrze*).

Pisanie przymiotników pochodzących od nazw geograficznych małą literą.

11. Wspólne, głośne, rytmiczne odczytanie sylabami notatki z tablicy, następnie z zeszytu, z zastosowaniem metod integracji sensorycznej – wyklaskiwanie dłońmi, wystukiwanie stopami o

podłogę, uderzanie dłońmi o uda. Literowanie wyrazów z ciekawostkami ortograficznymi – wychwytywanie wyrazów zapisanych błędnie, poprawa błędnie zapisanych wyrazów.

12. Słuchanie ze zrozumieniem – odczytanie przez nauczyciela tekstu Leonarda Życkiego pt. „Narodziny portu” (załącznik nr 6).

N – Gdzie wybudowano drugi port na Pomorzu Gdańskim?

D – Port wybudowano w Gdyni.

N – Dlaczego Polacy wybudowali w 1922 roku port w Gdyni?

D – Jedyne port w Gdańsku, z którego mogliśmy korzystać był zarządzany przez Niemców, a my chcieliśmy mieć swój własny port.

N – Czy Gdynia była wtedy miastem?

D – Gdynia była wtedy małą wioską, która była zamieszkiwana przez Kaszubów.

N – Czym zajmowali się Kaszubi?

D – Byli rybakami, którzy wypływali w morze swoimi małymi łodziami na połów ryb.

N – Jakie ryby łowili?

D – Najczęściej łowili węgorze i flądry (wskazanie na zdjęciach flądry i węgorza).

N – Jaką rybę jedliście w ubiegły piątek w szkolnej stołówce na obiad? Podpowiem, że również pochodziła z Morza Bałtyckiego – wyświetlenie zdjęcia z rybą z tego obiadu.

D – To był łosoś.

N – Dlaczego prosiłam, abyście zjedli całą porcję swojej ryby?

D – Mówiła pani wtedy, że ryby trzeba jeść, bo mają jakieś zdrowe tłuszcze.

N – Ryby morskie posiadają kwasy tłuszczowe omega – 3, które są ważnym budulcem mózgu, dzięki nim są zdrowe też nasze oczy i serce.

N – Jakie ryby kupują Wasze mamy?

D – Śledzie, dorsz, szprotki, tuńczyk.

Pokazanie dzieciom za pomocą rzutnika zdjęć z różnymi gatunkami bałtyckich ryb.

N – Czy w końcu wybudowano port w Gdyni?

D – Wybudowano i do dzisiaj tam jest, a Gdynia jest pięknym, dużym miastem.

13. Kodowanie (praca w grupach) – użycie do kodowania: iPadów (aplikacja SAM Space) i klocków SAM LABS.

Zadanie 1.

Krok 1.

N – Obejrzyjcie zdjęcia, które wyświetliłam za pomocą rzutnika i powiedzcie, czym rybacy wypływają w morze na połów ryb?

D – Kutrami, łodziami.

N – Dzisiaj zrobimy sobie taką łódź, która będzie się poruszała. Włączcie iPady i otwórzcie aplikację SAM Space.

N – Stwórzcie układ, który naśladuje ruch łodzi poruszającej się po morzu.

Włącz i sparuj: 1 wirtualny Przycisk, 1 wirtualny Suwak, 2 Silniki DC i przeciągnij na obszar roboczy.

Połącz bloki: Przycisk z jednym Silnikiem DC, Suwak z drugim Silnikiem DC. Użyj bloków fizycznych Przycisku i Suwaka. Suwak i Przycisk będą działać jako wejścia, a Silniki DC jako wyjścia. System napędza łódź do ruchu.

Krok 2.

N – Przygotuj klocki: podwozie i 2 koła.

Podłącz 1 koło do jednego z Silników DC, drugie koło do drugiego z Silników DC.

Silniki z kołami zamontuj w żółtym podwoziu.

Włóż jedno koło podporowe pod podwozie.

Wykonaj łódź techniką orgiami z kolorowego papieru. Połóż swoją łódź na zmontowane podwozie, przyklej taśmą, żeby nie spadała z podwozia.

Przetestuj swoje rozwiązanie.

N – Dlaczego łódź porusza się w kółko?

Co można zrobić, aby łódź przemieszczała się w jednym kierunku?

Krok 3.

N – W ustawieniach jednego z Silników DC ustaw opcję „W lewo” (zdjęcie z zajęć w załączniku nr 7). Zmiana kierunku obrotu jednego z Silników DC zatrzyma ruch łodzi po okręgu.

Prędkość obu Silników DC ustawcie na tym samym poziomie.

Krok 4.

Przeciagnij na obszar roboczy 1 blok Przełącz kierunek. Połącz bloki tak, jak ja to zrobiłam (zdjęcie w załączniku nr 7). Suwak uruchamia układ, a jego przesunięcie zmieni prędkość obu Silników DC. Przycisk zmienia kierunek Silników DC.

Zadanie 2.

Stwórz układ symulujący oświetlenie łodzi.

Włącz i sparuj: 1 diodę RGB LED, 1 Czujnik światła i przeciagnij na obszar roboczy. Połącz bloki. Zamocuj Czujnik światła na łodzi.

14. Rozwiązanie zadania tekstowego, zapisanie rozwiązań (dopełnianie do 10) w zeszycie do matematyki (zapisanie danych z zadania, pytanie, działanie – rozwiązanie, odpowiedź pełnym zdaniem).
Zad. 1. Rybacy sprzedawali swoje ryby na Przystani Rybackiej w Sopocie. Dorsz kosztował 8 zł, a flądra była o 3 zł droższa. Ile kosztowały obydwie ryby?

Dane:

dorsz– 8 zł

flądra – o 3 zł droższa

Ile kosztowała flądra?

$$8 \text{ zł} + 3\text{zł} = 8 \text{ zł} + 2 \text{ zł} + 1 \text{ zł} = 10 \text{ zł} + 1 \text{ zł} = 11 \text{ zł}$$

Ile kosztowały ryby?

$$8 \text{ zł} + 11 \text{ zł} = 19 \text{ zł}$$

Odp.: Ryby kosztowały 19 zł.

15. Wyjście na boisko szkolne – zabawy ruchowe na świeżym powietrzu. Podlewanie drzew i krzewów, które posadziliśmy w pierwszej klasie na pamiątkę ślubowania. Obserwacja drzew, które rosną na szkolnym podwórku, kalkowanie ich kory i liści (wykorzystanie do tego celu kartki i kredek), zapisanie nazw drzew. Obserwacja ptaków, które latały nad szkolnym podwórkiem.

16. Powrót do klasy. Rozdanie dzieciom znaków zakazu i „uśmiechu” – grupowanie w pary. Opowiadanie w parach o roślinach i ptakach zaobserwowanych na boisku w języku „Dżaba – tok” (jest to wymyślony język z powtarzającą się częsteczką „dżaba”, który zachęca do wypowiedzi nawet najbardziej nieśmiałe dzieci).

N – Czego dowiedziałas się od Tosi?

D – Tosia rozpoznała kilka gatunków drzew: lipę, brzozę, dąb szypułkowy i dąb czerwono listny.

N – O czym opowiedział ci Hubert?

D – Hubert zauważył sosnę, którą ktoś celowo zламаł w ubiegłym roku, ale pięknie odrosła. Widział też cis z czerwonymi jagodami, których nie można zrywać, bo są trujące. A ja rozpoznałam grab, kosodrzewinę, jarzębinę i widziałam mewy, kawki, sikorki modre i bogatki oraz wróble.

N – Jakie jeszcze ptaki można spotkać na Pomorzu, dowiedcie się po wykonaniu tego zadania.

Utwórz według wzoru nazwy ptaków w języku angielskim – wklejenie kartek z zadaniem do zeszytów do języka angielskiego.

black, bird = blackbird – kos

king, fisher = – zimoredek

green, finch = – dzwonec

gold, finch = – szczygieł

What birds live at the Baltic Sea? Jakie ptaki żyją nad Morzem Bałtyckim?

Seagulls, eagles, terns, cormorants. Mewy, orły, rybitwy, kormorany.

17. Przypinanie przez dzieci na tablicy znaków zakazu i „uśmiechu” pod ilustracjami przedstawiającymi środowisko leśne. Znaki „zakazu” dzieci przypinają tam, gdzie widać niewłaściwe zachowania ludzi w lesie (śmiecenie, deptanie roślin, rozbijanie butelek, itp.).

Znaki uśmiechu dzieci przypinają pod ilustracjami, gdzie las jest czysty i nikt go nie niszczy.

18. Ewaluacja – skrzynka pytań i zagadek (dzieci losują pytania i zagadki).

Jak nazywa się nasze miasto?
W jakim regionie Polski mieszkamy?
Nad jakim morzem leży Gdańsk?

Może być niebieskie, szare lub zielone.
Bywa spokojne lub bardzo wzburzone.
Kiedy jego brzegiem ludzie spacerują,
jego małe fale stopy ich całują. (morze)

Gdy do ucha ją przyłożę,
morza szum powróci do mnie.
W tej skorupce małe morze
lato może nam przypomnieć. (muszelka)

Można na niej się opalać,
zamki z piasku też budować.
Gdy się znudzi, można z mamą
brzegiem morza spacerować. (plaża)

Zbierane na plaży
brązowe kamyki.
Pięknie zdobią nam pierścionki
albo naszyjniki. (bursztyny)

19. Wykonanie pracy plastycznej na temat „Moja mała ojczyzna”. Dzieci malują przy włączonej muzyce (szanty). Malują i śpiewają.

20. Praca domowa – przeczytajcie opowiadanie Stanisława Marciniaka pt. „Jantarek”.

Zgodnie z obecną podstawą programową dla pierwszego etapu – edukacji wczesnoszkolnej nadal obowiązuje nauczanie zintegrowane. Interdyscyplinarny scenariusz przeznaczony jest na 4 godziny lekcyjne, w tym 3 przerwy międzylekcyjne i przerwy śródlekcyjne – w zależności od możliwości percepcyjnych dzieci. Dzięki zastosowanym metodom i formom pracy uczniowie byli zmotywowani do aktywnego uczestnictwa w zajęciach, chętnie współpracowali, zależało im na jak najlepszym wykonaniu zadań. Zaplanowanie każdego etapu lekcji i przygotowanie środków dydaktycznych, pozwoliło na jej sprawne przeprowadzenie i osiągnięcie zamierzonych celów.

Zdzisława Głowienka

Nauczycielka dyplomowana edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego, pracuje w Szkole Podstawowej nr 14 w Gdańsku. Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego, uzyskała Pierwszy Stopień Specjalizacji Zawodowej w zakresie nauczania początkowego. Autorka artykułów z zakresu pedagogiki wczesnoszkolnej. Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania dwukrotnie uhonorowana Nagrodą Prezydenta Gdańska, odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej, nagrodzona przez Pomorskiego Kuratora Oświaty. Laureatka ogólnopolskich projektów i konkursów na scenariusze zajęć o tematyce ekologicznej. Nagrodzona przez PTTK za upowszechnianie wśród uczniów turystyki i krajoznawstwa. Członek i wolontariusz Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków, organizatorka ogólnopolskich konkursów plastycznych i literackich o ptasiej tematyce, wielokrotnie otrzymała nagrody OTOP za działalność społeczną na rzecz ochrony przyrody. Od wielu lat bierze udział ze swoimi uczniami we wszystkich projektach edukacyjnych OTOP i BirdLife International (m.in. Europejskie Dni Ptaków, Zimowe Ptakolichenie, Spring Alive). Uważa, że wykonuje najpiękniejszy zawód na świecie.